

дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання, надають майбутнім економістам можливість самостійної роботи з освоєння досліджуваного навчального матеріалу, а також проводять оцінку їх знань та навичок, отриманих у процесі навчання. [2, с. 106-107] У результаті узагальнення праць [1-3] можна виділити наступні характеристики дистанційного навчання, що відрізняють його від традиційних форм навчання: модульність, гнучкість, зручність, можливість контролю якості знань, географічна незалежність, інтерактивність, паралельність, економічність, технологічність, соціальна рівноправність, оперативність, нова роль викладача.

Перевагами використання дистанційного навчання для абітурієнта є: самостійне планування розкладу вивчення матеріалів, зменшення витрат на дорогу до вищого навчального закладу, низька вартість навчання порівняно з іншими формами навчання, можливість навчання особам з обмеженими можливостями, паралельне навчання (дуальна форма навчання). Для ВНЗ впровадження дистанційного навчання також створює наступні переваги: зростання контингенту вищого навчального закладу за рахунок абітурієнтів інших регіонів і міст, залучення іноземних викладачів до супроводу дистанційних курсів, підвищення конкурентоспроможності ВНЗ, зростання питомої ваги іноземних студентів. [1, с. 163]

На основі проведеного дослідження та з використанням [1, 3] узагальнено недоліки дистанційного навчання: обмеженість прямого контакту з викладачем і колегами-слухачами; відсутність розвитку почуття емпатії, виявлення толерантності і делікатності у стосунках; різні ступені можливостей у доступі до інформаційних технологій, у зв'язку з існуванням істотного розриву між різними групами населення в рівні оволодіння комп'ютерними технологіями, інформаційній культурі, умінні орієнтуватися в сучасному інтернет-середовищі; проблема браку часу під час пошуку та обробки інформації, що вимагає багаточасової роботи як викладача, так і студента; несформованість навичок самоосвіти, саморозвитку, саморегуляції, професійної рефлексії; недостатній рівень володіння викладачем навичками використання інтерактивних технологій навчання; складність в проведенні контролю знань завдяки знеособленню студента та неможливості встановити особу, яка виконує контрольні завдання он-лайн.

Перелік посилань:

1. Манн Р. В. Способи вдосконалення системи викладання дисципліни «Економіка підприємства» у вищих навчальних закладах із використанням дистанційних технологій навчання / Р. В. Манн // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2016. – № 2. – С. 160-166. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvypusk_2016_2_24.

2. Рибалко А. П. Використання дистанційної форми навчання в процесі математичної підготовки студентів-економістів / А. П. Рибалко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. 5. – С. 106-111. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_5_19.

3. Чуфарлічева А. Ю. Дистанційний курс з англійської мови як перспективна форма навчання студентів-заочників економічних спеціальностей / А. Ю. Чуфарлічева // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2011. – № 43. – С. 77-81. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trkov_2011_43_23.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

О.С. Пархоменко, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Г.П. Сукачова, канд. пед. наук, доцент

Українська інженерно-педагогічна академія

У сучасних умовах, коли на перший план виходить вже не проблема пошуку потрібної інформації, а необхідність адекватного відбору та оцінки отриманих даних, все більшої актуальності набуває вміння критично мислити.

Основними причинами зростання значення критичного мислення є: великі обсяги доступної інформації; швидкість інформаційних змін, інтенсивність інформаційного потоку; виклики, пов'язані із необхідністю адекватно оцінювати та обирати достовірну, об'єктивну інформацію у процесі прийняття рішень.

Суспільні зміни вимагають відповідної трансформації підходів до формування вмінь, навичок, компетентностей студентів закладів вищої освіти. Особливо важливим є становлення культури критичного мислення у студентів економічного та управлінського напрямку – майбутніх аналітиків, планувальників, керівників, ефективність діяльності яких залежить від рівня сприйняття, оцінки і реакції на інформацію, що опрацьовується у процесі прийняття рішень.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначає: «Ключовим завданням освіти у ХХІ столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян.» [1]

Отже, проблема розвитку критичного мислення у молоді є важливою частиною великого комплексу завдань, що постали перед сучасною освітою.

Аналіз наукових досліджень дозволяє зробити висновки про те, що критичне мислення є сферою інтересів вчених різних галузей науки: філософів Е. де Боно, М. Гріна, Дж. Дьюї, І. Канта, К. Поппера, Дж. Стюарта та ін.; психологів та педагогів П. Блонського, П. Галперіна, Ж. Піаже, В. Давидова, Д. Ельконіна, С. Рубінштейна, І. Загашева, С. Заір-Бека, В. Руджеро, Г. Пауля, С. Терно, О. Тягла тощо.

Один із підходів до визначення критичного мислення, який запропонував Е. де Боно, ґрунтується на розумінні критичного мислення як здатності аналізувати інформацію з позиції нестандартної ситуації, де особливе місце відводиться прийняттю незалежних, зважених рішень на основі різноманітних продуманих аргументів [2].

Навчальний процес, таким чином, має бути побудований з огляду на формування у студентів компетентності критичного мислення, що включає відповідний набір знань, умінь та навичок аналізу, оцінки наявної інформації та прийняття обґрунтованих рішень.

У практиці провідних іноземних закладів освіти формуванню компетентності критичного мислення приділяється величезна увага: ця компетентність за оцінками деяких експертів знаходиться на першому місці серед тих, які вважаються необхідними майбутнім управлінцям, економістам, підприємцям тощо [3, с. 17].

Важливість такого ставлення зумовлюється тим, що критичне мислення має свою основу в інтелектуальних цінностях, які виходять за рамки предметних поділів; воно охоплює методи застосування як якісних, так і кількісних навичок аналітичного творчого підходів до оцінки аргументів та побудови альтернативних стратегій [3, с. 18].

Таким чином, основним завданням критичного мислення має стати розвиток у студентів, з одного боку, відкритого сприйняття нової інформації, ідей, знань, які можуть надходити з будь-якого джерела; з іншого боку, формування розумової моделі для застосування принципів критичного ставлення до отриманої інформації, уявлень, запропонованих ідей незалежно від джерела їхнього походження.

Серед дисциплін навчального плану спеціальності «Менеджмент», органічним елементом яких є формування навичок критичного мислення, можна виділити філософію, основи підприємницької діяльності, менеджмент, маркетинг, прийняття управлінських рішень, стратегічне управління, економічний аналіз, методи досліджень у бізнесі та ін.

Компетентності, які формуються під час викладання зазначених дисциплін, є складовою інтегральної компетентності майбутніх менеджерів, що визначається як «Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері управління або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту, характеризується комплексністю і невизначеністю умов» [4, с. 4].

Проте останні тенденції свідчать про необхідність запровадження системного підходу до розвитку компетентності критичного мислення у студентів економічних та управлінських спеціальностей. Варіантом рішення у цьому випадку може бути запровадження окремого курсу «Критичне мислення». Досвід провідних західних закладів вищої освіти свідчить, що викладання цього курсу є невід'ємною частиною процесу успішного навчання майбутніх керівників та підприємців.

Як правило, результатом засвоєння матеріалу цього курсу є формування у студентів таких умінь [5]:

- визначати, аналізувати та оцінювати факти й інформацію, що відображає події реального життя;
- виявляти логічні помилки або використання неприйнятної риторичної тактики чи емоційних закликів у реальних дискусіях;
- розрізняти відповідні застосування статистичних та причинних міркувань від невідповідних;
- визначати наявність будь-яких когнітивних чи соціальних упереджень за людськими переконаннями;
- судити про достовірність експертів, органів влади або ЗМІ;

– конструктивно застосовувати інструменти критичного мислення до реальних проблем життя.

У підсумку маємо зазначити, що у вітчизняних умовах реалізації освітньої діяльності для ефективного впровадження принципів критичного мислення у навчальний процес важливим є вирішення таких завдань:

- чітке визначення учасниками навчального процесу (як викладачами, так і студентами) тієї мети, з якою реалізуватиметься формування навичок критичного мислення;
- доцільний вибір методів і засобів формування компетентності критичного мислення;
- забезпечення високого рівня викладання курсу критичного мислення як такого, що формує ціннісні установки студентів, їхнє ставлення до засобів вирішення проблем, методів прийняття рішень і засобів вирішення управлінських та економічних проблем у майбутній професійній діяльності. У цьому випадку до викладачів мають висуватися вимоги не тільки щодо рівня фахової профільної підготовки, але й щодо наявності загальної гуманітарної освіти, широти світогляду, системності мислення.

Перелік посилань:

1. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page>
2. Боно Э. Я прав – вы заблуждаетесь / Э.Боно ; [пер.с англ. Е. А. Самсонов]. – Минск : Попурри, 2006. – 368 с.
3. Tuning of Business: Texas Higher Education Coordinating Board Austin, Texas with grant support from Lumina Foundation for Education Completion date: August 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thecb.state.tx.us>
4. Проект стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/...standartiv_VO/073-mentedzhment-magistr-22.05.2017.docx
5. PHIL/PSYC 2100 – Critical Thinking. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cogsci.rpi.edu/~heuveb/teaching/CriticalThinking/Web/Syllabus.html>

НІАГАРА КОЛЕДЖ – НЕВІДОМИЙ СКАРБ ДЛЯ РІДНИХ З УКРАЇНИ

Т. Паславський

В. Паславський

«Група Провіденс», м. Торонто (Канада)

Едвард Буртинський – «селебріті-фотограф» українського походження, 1955 року народження, котрий своїми панорамними світлинами індустріальних пейзажів здобув собі світову славу, Орден Канади і супер престижну TED Prize, навчався у канадському державному вищому навчальному закладі (ВНЗ) – Ніагара-коледж.

Любов до мистецтва молодому Едварду прищепив його батько. Після прибуття до північно-американського континента сім'я Буртинських осіла неподалік Ніагарського водоспаду. Перший бізнес Едварда – фотоательє в українському центрі у тому ж місті.

Ніагара-коледж – брендове ім'я. Офіційно ж коледж називається Ніагарський коледже прикладного мистецтва і технологій і він був заснований ще далекого 1967-го. З того часу, Ніагара-коледж упевнено розвивається, постійно відкриваючи нові лабораторії та кампуси. У коледжі можна здобути ступінь бакалавра, післядипломну освіту та підвищити кваліфікацію.

Ніагара-коледж також славиться технічними прикладними науками. Ось, наприклад, на XXIII-й Зимовій олімпіаді 2018 року в Південній Кореї випускники Ніагара-коледжу займали важливі посади в оснащенні, підтримці й експлуатації обладнання для телемовлення з Олімпійських ігор для таких компаній, як NBC і CBC. Одна з таких технічних програм – Broadcasting Radio, Television & Film (BRTF), яку власне можна й здобути у цьому коледжі.

Вихованці коледжу, випускники програми BRTF, задоволені навичками, які отримали. На додачу до навиків, коледж сприяє студентам в отриманні практики у канадських компаніях. Студенти мають можливість бути задіяними в трансляціях сигналів із стадіонів, де змагаються Toronto Blue Jays та американські команди з Major League Baseball, Toronto Maple Leafs і хокейні команди з National Hockey League, команди Canadian Football League, Unlimited Fighting Championship (UFC) і багато інших змагань.

Після XXII-ї Зимової Олімпіади 2014 року спортивний канал Sportsnet отримав від National Hockey League (NHL) право на трансляцію так званих Ref Cam, тобто, спеціальних мобільних міні-камер, причеплених до шоломів суддів турніру NHL. Технічним запуском цих камер займалися саме випускники Ніагара-коледжу. Таким чином вони увійшли до історії творення спортивної та телевізійної інновації.